

Gör Det Själv

SVÅRIGHETSGRAD

Det kan vara en utmaning att få de krokiga stammarna att passa ihop. Dessutom är arbetet tungt.

LÄTT

SVÅRT

TIDSÅTGÅNG

Ca 14 dagar.

PRIS

Ca 40.000 kr. Beroende på hur mycket björk du har på tomten.

MATERIAL

- Björkstammar
- Reglar, 95 x 95/45 x 245 mm
- Råspont, här 25 x 125 mm
- Takpapp
- Stolpskor till runda stolpar
- 5 x 100, 6 x 130 och 6 x 150 mm skruvar
- Spikplattor tillnockfogar
- Stolpskor

Överbyggnad med råa BJÖRKSTAMMAR

Fäll en klunga träd och bygg ett gigantiskt tak i trädgården.

Låter det som en kul utmaning? Läs då vidare här och se hur du bygger med stora, råa björkstammar.

Tanken på att hugga ner en klunga träd och bygga något storslaget har säkert de flesta gör-det-självare haft någon gång. Här är det precis det som händer.

Stora björkstammar kapas och sätts ihop till ett gigantiskt tak i en vanlig villaträdgård.

Och det är en utmaning att få de stora stammarna på plats. Men vår läsare, som byggde taket, har hittat en lösning.

I takkonstruktionen har de runda formerna ersatts med hyvlat virke från brädgården. Och det är en bra idé.

De relativt stora takytorna måste vara släta för att råsponten ska kunna läggas så att undertaket blir tätt.

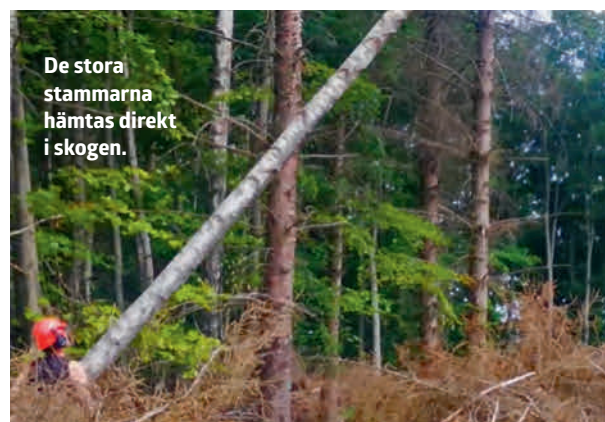
Råsponten är det underlag på vilket takpappen läggs. Hur det läggs visar vi inte i den här artikeln. Men vi kommer att krydda till det på slutet med lite korsvirkesbygge. □

Råsponten är tillfälligt täckt med en presenning. Den ska senare täckas med takpapp.

När det gäller stora projekt är det en god idé att först göra en modell. Det kan ge dig en bra uppfattning om proportionerna i det färdiga projektet.

De stora stammarna hämtas direkt i skogen.

Stammarna avgrenas, kapas och delas upp i olika längder.

De tunga stammarna är svåra att hantera, men detta kan lösas med en hemmabyggt kran.

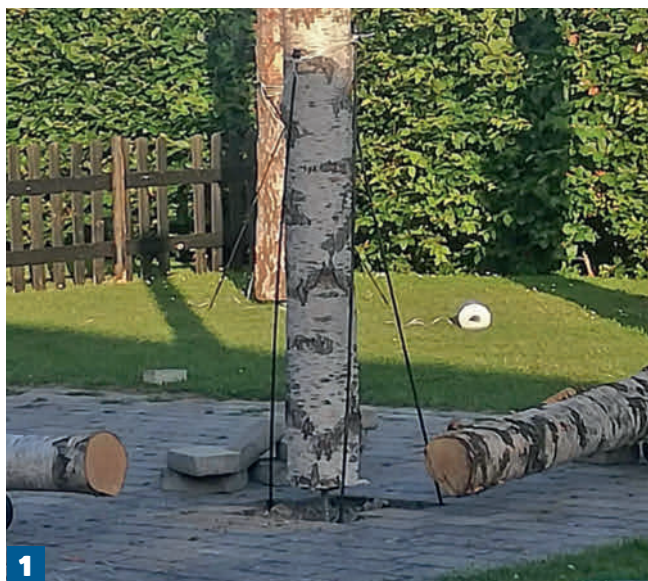
Stolpar och bärlina

De stora stammarna har alla olika dimensioner, vilket gör det till en utmaning att placera dem på rad.

De största stammarna placeras i hörnen, med den tjockaste delen vänd nedåt.

Stammarna ställs på stolpskor, vilket gör det svårare att få dem att stå rakt. Därför måste de vara väl stagade fram till dess att bärlina och snedsträvor sätts. Bärlinan måste kunna bära en lång sträcka. Den är därför rejäl och tung och svår att hantera.

Detta löses här med en smart kran, baserad på hävstångsprincipen, och med repdragning.

De bärande stolparna höjs över den fuktiga marken av stolpskor. Eftersom stolparna har olika dimensioner består stolpskorna av en platt platta med hål som kan fästas i stolpens ändträ.

Ställ alla lodräta stolpar i de gjutna stolpskorna. Även om naturliga stolpar kan vara ganska krokiga, försök att sätta dem så rakt som möjligt. Stötta med rep och regler.

Bärlinan som ska läggas på de bärande stolparna måste vara rejäl, vilket gör den ganska tung. Om du inte har tillgång till en kran kan du faktiskt bygga en egen med hjälp av hävstångsprincipen och att dra i rep.

Gjutning av runda stolpar

När du ska sätta stora, asymmetriska stolpar som här, är en enkel lösning att gräva ett hål och gjuta fast dem.

Detta kan dock orsaka fuktproblem på lång sikt, och för att undvika detta kan du använda stolpskor. Eftersom stolparna är ojämna behöver du öppna stolpskor för att få plats med de breda stammarna.

Stolpskorna fästs sedan i stammen underifrån eller med en bult som går rakt igenom.

Med denna typ av stolpsko måste ett spår sågas i stolpens ändträ för att ge plats för beslaget, som har en spänningsutjämnande funktion som den andra stolpskon saknar. 4 st 8 mm hål borras genom stolpen så att de två delarna kan spännas ihop med varandra.

Här har en kvadratisk bricka svetsats fast på ett armeringsjärn. 5 cm av järnet sticker upp ovanför brickan som ska borras upp i ändträet på stolpen. Denna typ av stolpsko är enkel att använda, men den motverkar inte drag, så när det gäller vindlast måste byggnaden säkras på andra sätt.

Snedsträvor och förstärkningar

Stommen som ska bära upp den stora takkonstruktionen måste förstärkas.

De stående stolparna står i stolpskor och är väl skyddade mot fukt. Men stolpskorna bidrar inte positivt till stabiliteten.

Därför är det extra viktigt att göra snedsträvor mellan stolparna och bärlinan på så många ställen som möjligt.

Takbjälkarna ska vila på ennockbjälke högst upp, och därför måste en stolpe ställas på varje gavel, som också måste stå stadigt.

Sätt snedsträvor

mellan de stående stolparna och bärlinan. Snedsträvorna är mindre björkstockar på ca 50 cm som sågas diagonalt i båda ändar.

Skruva fast snedsträvorna i bärlinan och stolparna med 6 x 130 mm skruv - kom ihåg att förborra för att undvika att träet spricker.

I hörnen behövs också snedsträvor.

Gör snedsträvorna i hörnen så långa som möjligt för att göra grundstommen så stadig som möjligt.

Takkonstruktionen görs av takstolar

utan hanband. Den tvärgående nockbjälken måste stötts av starka stammar, som också stabiliseras med snedsträvor.

Nockbjälken monteras till sist. Mellan nockbjälken och de stöttande stammarna görs också förstärkning i form av snedsträvor.

Så här monterar du de runda stammarna

Att foga ihop rundvirke är ett uråldrigt hantverk och nästan en religion för vissa människor.

Men att foga ihop dessa björkstammar behöver inte vara lika avancerat som att bygga en kanadensisk timmerstuga. I själva verket räcker det med att göra ett snitt i de liggande bärlinorna där stolparna ska sitta. På så sätt möter de vinkelräta stolpändarna en plan yta och de två delarna kan sedan enkelt skruvas eller bultas ihop.

Med hjälp av en hålsåg kan utstämningens form göras snabbt. Borra så att diametrarna på de två styckena matchar varandra och ta sedan bort resten med ett stämjärn.

Takkonstruktion

När det gäller takstolskonstruktionen ersätts de naturliga runda formerna med prefabricerade reglar.

Och detta är nödvändigt för att skapa ett underlag som är tillräckligt jämnt för den efterföljande takbeklädningen.

Avståndet mellan takstolarna bör vara högst 1 meter om du använder råspont (28 x 95 mm) som undertak.

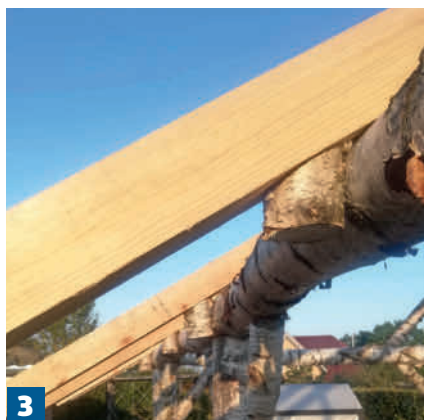
Det kan vara svårt att rikta in takstolarna på den ojämna bärlinan, vilket är anledningen till att extra stödklossar placeras under takstolarna.

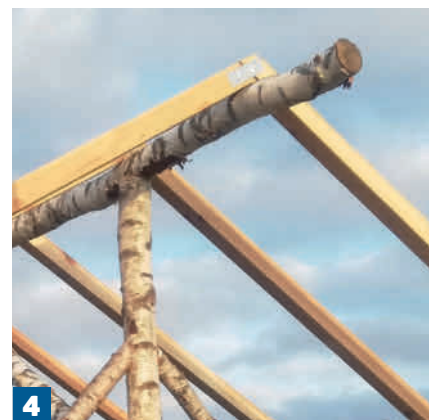
Börja med att göra en testtakstol på gaveln och använd den som modell för de andra. Montera först en takstol i varje ände och använd dem som utgångspunkt för de andra takstolarna. På grund av skevheten är det svårt att göra hack i takbjälkarna eftersom djupet på dem blir så olika, så det gör vi inte här - istället klossar vi upp.

Rätta upp takstolarna efter ett snöre uppe och nere. På grund av skevheten kan det bli nödvändigt att klossa upp och såga ut i takstolarna för både bärlinan ochnockbjälken.

Använd klossar under takstolarna. De kan skruvas direkt i den bärlina som takstolarna vilar på och hjälper till att stötta takstolarna.

Inocken möts takstolarna och fästs i varandra med spikplattor. Takstolarna skruvas också fast i inockbjälken med långa 6 x 150 mm skruvar.

Välj rätt takstol

Takpapp är perfekt för ett projekt som detta: det är enkelt att lägga, det är billigt och konstruktionen under - takbjälkarna och undertaket - är enkel att bygga.

Ett papptak är ett "lätt tak". Det innebär att du kan minska takbjälkarnas dimension jämfört med ett tegeltak eller liknande.

I tabellen här kan du se vilken dimension som behövs om du använder 45 mm bräda takbjälkar.

Vid fast undertak som detta bör avståndet mellan takstolarna inte vara mer än 1 meter.

LÄTT TAK

Valt takstolsavstånd	Önskad spännvidd					
	2,8 m	3,4 m	4,5 m	5,6 m	6,1 m	6,7 m
40 cm	2,2 m	2,7 m	3,7 m	4,6 m	5 m	5,5 m
80 cm	2 m	2,4 m	3,2 m	4 m	4,5 m	4,9 m
120 cm						
Nödvändig virkesdimension						
När taklutningen överstiger 15° definieras det inte längre som ett platt tak. I själva verket ökar den tillåtna spännvidden med lutningen.						
120 mm	145 mm	195 mm	245 mm	270 mm	295 mm	

Undertak och takpapp

Om du vill lägga takpapp, som här, måste du bygga ett fast undertak.

Du kan göra detta med antingen spontade brädor eller plywood.

Råspont är helt tätt, och det är även plywood tack vare limmet som används för att hålla ihop skivorna. Denna kombination kan dock orsaka fula fläckar på takets undersida, vilket du kan undvika genom att använda brädor.

Det är därför vi rekommenderar att använda råspont för ett bygge som detta, där brädorna syns underifrån.

1 **Använd råspont som undertak.** Det är en bättre lösning än plywood och det är lättare att lägga om du gör det på egen hand.

2 **Brädorna läggs uppifrån och ner.**

Takstolarna är inte kapade till rätt längd, så takhöjden kan justeras vid takfoten för att gå upp med hela brädor.

3 **Här skarvas alla brädor mitt på taket.** Vi rekommenderar dock att skarvarna fördelas över flera takstolar, med högst fem skarvar ovanför varandra. Detta skapar ett förband i brädorna som stärker takkonstruktionen.

4 **När det gäller att välja takpapp** kan du välja den traditionella metoden med underlagspapp och ytpapp. Du kan också välja shingles, som är mindre bitar av takpapp som överlappar varandra för att skapa en helt tät yta.

Korsvirke

Det är en bra idé att skärma av ett par av takets sidor för skydd och avskildhet. Det kan du till exempel göra med en halvvägg i korsvirke.

Börja med att göra en ram av 95 x 95 mm virke. En överliggare, en syll, en stående regel och snedsträvor ger ett fint mönster.

Korsvirket är rent dekorativt, och här görs en bård i murverket som följer korsvirket hela vägen runt.

Facken mäts och anpassas så att det får plats hela tegelstenar i dem.